

ידיעה אחת עשויה לחשמל בן-רוגע

את עמי-ערב והעולם כולו: שיבת העקורים

המעשה מדבר. קולו חזק יותר משפת ההכרזות. הוא הוצה גבולות והודר לפינות רחוקות. בשורתו היא פשוט, אמינה ומשכנעת.

ל זה כלפי חוץ. אבל יש גם בחינה פנימית, והיא חשונה עוד יותר. ישראל נמצאת עתה בין שני משכרים — בין משכר חמור ומשכר חמור שבכתיים.

היה משבר ההסדר-החלקי. התקומם מי שהתקומם. הפיגין מי שהפיגין. התגייס מי שהתגייס. בשוך הסערה הסתבר כי אנשי גוש-אמיר נים עשו טובה גדולה לממשלה. הם הוכיחו לה שתרוב הדומם בישראל מוכן לתמוך בממשלה הפועלת למען השלום.

יתכן כי יצחק רבין לא האמין בכך. אם כן, הרי המאורעות בוודאי שיכנעוהו. ממשלה המגלה מנהיגות למען השלום, שיש לה העזו לקבל אחריות ולהכריע למען פיתרון — ממשלה זו יכולה לסמוך על ישראל-השמייית. הקנאים הם מיעוט — לפחות כיום. מיעוט חזק, רעשי גי, מסוכן. אך מיעוט.

עתה מתקרבת המדינה לקראת המשבר הבא, שיחיה מסוכן הרבה יותר.

בוא יבוא היום כאשר יהיה צורך לסגת בגולן. להחזיר ויר שטחים, לפרק מוקשים הקרויים „היאחזויות“. כיום שבו תינתן הפקודה להזיז את היישוב הראשון ברמת-הגולן — יפרוץ משבר פוליטי, מוסרי ונפשי שלא היה כדוגמתו מאז משבר השיקום. הוא יסעיר את הרחוב, ויעיר את

איקרית! בירעם!

לשני כפרים נאמנים, שהמוקרה שזהם הוא יחידו-במינו.

הידיעה היתה מכה גלים גדולים בעולם. השמות „איקרית ובירעם“ ידועים כבר למיליונים. לכך דאגה התע-מולה הערבית.

כל בלוי-התיקשורת החשובים בעולם היו משגרים דאריץ צוותים כדי להנציח את המאור רע הדרמאטי, המתהולל על רקע הנוף המרהיב של הגליל התנ"כי.

כתבות-רקע, ראיונות נרגשים עם הכפריים, תיאור עבודות השיקום של הכנסיות הבהים, הכרזות אישיות הממשלה — כל אלה היו ממלאים את תוכניות-הטלוויזיה, שידורי הרדיו וטורי-העיתונות בחמישים שפות. המחווה המרגשת היתה מחשמת את ה-עולם הערבי.

לא רק בני עדותיהם של שני הכפרים, המארוגים והיוונים-הקאתולים בלבנון, הנתונים עתה במאבק קשה, היו רואים בו מעשה היסטורי. גם יריביהם המוסלמים, הפל-גים הפלסטיניים ועמי-ערב האחרים היו תופסים בן-רוגע את המשמעות של המעשה: מתן גטי-כריתות לתקופת גולדה מאיר.

א ידו היה לראש-הממשלה יועץ לענייני שלום. כשם שיש לו יועץ לענייני מילחמה. לענייני טרור. לענייני עיתונות ולכל מיני עניינים אחרים;

ואילו היה ראש-הממשלה פונה אל היועץ הזה, ושר אל אותו: „מהו המעשה האחד, שאני יכול לעשותו עכ-שיו, שיכשיר את האווירה לקראת שלום יותר מכל מעשה אחר?“

ואילו היה היועץ תוח אדם בעל אינטואיציה חמה ושיקול מדיני קר כאחד —

כי אז היה רושם על גבי הנזיר שתי מילים בלבד, ומשגר אותן לבוס שלו: **איקרית ובירעם.**

א, אינני מתכוון לחזור כאן בהרחבה על כל ה-טענות והנימוקים שהושמעו ב-25 השנים האחרונות על נושא זה.

שזה היה עוול, המכתים את שם מדינת ישראל, בעיני העולם ובעיני מיטב בניה שלה עצמה.

שעוול זה נעשה במקורו בידי קצין זוטרי, רמאי קטן במדינת-החל, שבא אל הכפר אחרי שוך הקרבות, ביקש מתושביו לצאת לכמה ימים והבטיח להם שיתחזרו תוך שבועיים.

ששני הכפרים האלה דווקא היו ידועים לפני גירושם כשוחרי-שלום מובהקים, ושגם מאז לא הסתבכו המגורי-שים בפעולה חבלנית עוינת, על אף מרידותם.

שיש בצפון כפרים ערביים הקרובים לגבול יותר מהם, שמבחינה ביטחונית אפשר לסמוך על תושבי כפרים שני הכפרים שישמרו, אחרי החזרתם, על הגבול הצפוני ביותר נאמנות ומסירות מאשר כל כפר יהודי — ולוא רק כדי להוכיח עד כמה היתה שיבתם מוצדקת.

שאפשר להחזירם מבלי לחסל את הקיבוצים והמוש-בים שעלו על חלק מאדמות בירעם ואיקרית — בידעם היטב שהם עולים על אדמה גזולה.

ששני הכפרים שייכים לשתי עדות נוצריות, המהוות את רוב האוכלוסיה הנוצרית בלבנון השכנה, כך שכל החלטה בעניין זה תהיה בעלת משמעות מיידית על המת-רחש בלבנון.

כל הדברים האלה, וחרבה אחרים, נלעסו עד בוש. כל מי שאינו כסיל גמור או קנאי חשוך-מרסא השתכנע מהם מן-מקום.

הפעם אני רוצה לדבר על השלכה אחרת לגמרי של פרשה זו: השפעתה על תהליך ההתקדמות לקראת שלום.

ה יחמים בין ישראל והעולם הערבי מתנחלים על שני מישורים שונים — המדיני והפסיכולוגי.

במישור המדיני נפגשים הדיפלומטים, נחתמים הסכ-מים, מתנהל משא-ומתן ישיר או עקיף, הבעיות הן תמיד סבוכות, האילוצים הפוליטיים מאזנים זה את זה, ולפר-ליטיקאי מדי-מניין קשה מאד לזוז בו בלילה, ולא כל שכן במהירות.

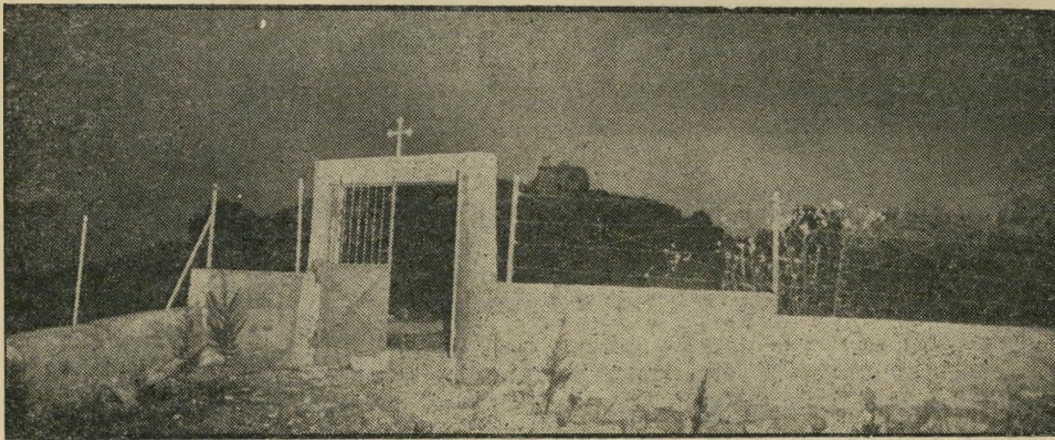
במישור הפסיכולוגי המצב שונה לגמרי. שם יכולה המינה הנכונה ברגע הנכון לחולל פלאים וגם אסונות. מעשה דרמאטי קפון אחר יכול להשמיד מיליונים, מחווה נכונה יכולה להשפיע יותר ממאה פגישות מדיניות.

נכון זה קשה יותר, כדי לפעול במישור זה דרושים אינטואיציה, הבנה אינסטינקטיבית לרחשיליכו של הצד השני, הכישרון לחדור לנישמתו של הוולת.

כל אלה הן תכונות יקרות ונדירות. אין הן מצויות בדרך כלל אצל עסקנים פוליטיים, שמומחיותם היא כי שטח המאניפולציה המיסלגתית והפעלתם של מנגנונים. מבין ארבעת ראשי-הממשלה של ישראל, שקדמו ליצחק רבין, לא היה אף אחד שהיה לו שמץ מכישרון זה.

ממילא גם אין במדינת ישראל גוף המרכיב בקירבו כישרון מיוחד זה, המסוגל להציע, ליום ולבצע פעולה פסיכולוגית, מדינית-נפשית, גם על כך כבר כתבנו. אילו היה קיים גוף כזה, היתה מניח זה מכבר עץ שזדחנו של יצחק רבין תיק הנושא את הכותרת „תוכנית מיבצע איקרית/בירעם.“

נית לרגע שאכן היתה מוגשת הצעה כזו לראש-הממ-שלה, והוא היה מחליט לקבל אותה. מה היה קורה? הוא היה קם למחרת היום במזיאת הכנסת, או במעמד חגיגי מיוחד, ומכריז כי ממשלת ישראל החליטה לתקן עוול היסטורי שנעשה

הכנסייה באיקרית: מיגדלור שיאותת לכל פינות המרחב

אמות המיפים של המימפר המדיני.

תהיה זאת, בלי ספק, אחת משעות-המיפנה הגדולות בהיסטוריה של עמנו, אחת מגדולות-המיפנה הגורליות. כיום — אחרי המשבר שהיה, ולפני המש-בר שיבוא — יכולה שיבת איקרית ובירעם להעניק למחנה השלום הזדמנות להיערכות פוליטית ורגיבוש פנימי.

א ין מחווה שנייה, המסוגלת לעודד ולחזק את קומתו של אותו מחנה עצום (ולצער סמוי) של ישראלים הגונים, הרוצים שמדינתם לא תהיה רק חוקת, כי אם גם צודקת, לא רק קשוחה, כי אם גם יפת. פרשת איקרית ובירעם מעיקה מזה שנים על מיטב אנשי-הרוח בארץ, שרבים מהם הרימו את קולם למען תיקון העוול.

לפני עשרים וחמש שנה היינו קומץ ועיר של אנשים, שזועקו לעניין זה וראו בו בעיית-מצפון מרכזית. במאבק האחרון, שנושא-דיגלו היה הארכי-בישוף יוסוף ריא, הת קבצו סביבו חילוניים ודתיים, שמאל ומיין, יהודים וערבים. היה זה לא רק מופקד אדיר של הכוחות החגונים והיפים בארץ, אלא גם התגלות של רצון הרוב.

גל יפה זה התנפץ על סלע הקשיחות הפרימיטיבית, חסרת-הבינה, ששמו גולדה מאיר. אך ביום-הכיפורים סיל-קה הטרגדיה הלאומית את הסלע הזה, וסחבה אותו אל מחסן-הגרוטאות של האומה, מאז עברו שנתיים. תפקיד גדול, תפקיד יפה, ממתין לגיבורו.

שה לי להעלות על הדעת מעשה פשוט, המקפל בתוכו בצורה כה ברורה ערך מוסרי ותועלת מעשית, תבינה מדינית והישג פסיכולוגי, כמו מעשה זה. יצחק רבין יכול לקנות את עולמו ביום אחד: היום של איקרית ובירעם.

כמו שני מיגדלורים, היו איקרית ובירעם מאותתים לכל פינות העולם הערבי: תל שינוי. קרה דבר, נמס הקרח. נשבת רוח חדשה.

אחרי המעשה הדרמאטי הראשון, יבוא בהכרח הרבה מעשים קטנים, שישתרעו על-פני שבועות וחודשים — עבודות התיכנון, האירגון, השיקום, השיבה, ההתבססות מחדש, השילוב במערכת האזורית של הגליל, במשך כל התהליך הזה, תלוה התיקשורת העולמית את המתרחש.

משלת ישראל הסבירה את הכדאיות של ההסדר-החלקי בסניי בכך שהוא יעזור ביצירת אווירה חד-שה במרחב, ויעודד את שוחרי-השלום בעולם הערבי. למען הישג זה היתה מוכנה לשלם מחיר שלא היה קטן: עמדות צבאיות בעלות תשבות, אוצרות-נפט, המחיר של החזרת תושבי איקרית ובירעם לכפריהם והיה הרבה יותר קטן, הן מבחינה ביטחונית, הן מבחינה כלכלית.

התוצאות במישור הפסיכולוגי תהיינה הרבה יותר גדולות.

ההסדר-החלקי בסניי הית כפוי לעיני כל. את הרווח הפסיכולוגי הפיקה ארצות-הברית, לא ישראל. היא שי-חזרה את צה"ל. היא שהחזירה למצריים שטחים. שיבת איקרית ובירעם תהיה החלטה ישראלית, מע-שה ישראלי. לא תוצאה של כפייה מבחוץ, לא כניעה ללחץ של סחטנים, לא היענות לאולטימטום של מישהו.

הסדר-הביניים לא חזק את דמיתו של הישראלי הי-נובש, המאיים והשחצן. כבר למחרת היום הצטייר הי-ש-ראלי שוב כמתנחל על אדמה לא-לי בימת ובגולן, הרוי כש טילים גרעיניים להשמדה המונית. מעשה איקרית ובירעם יצייר תמונה אחי-רת: תמונה של הישראלי היפה, שהוא די חזק כדי להודות מרצון בפגועות והמתקן עוול, הפי-על פי הצו התנ"כי: צדק, צדק, צדק תרדוף.